

ਪੱਤਰ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ।

ਫਲਸ਼ਾ ਅਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਨਾਰਾਇਣ, ਜੇ.ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਥ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ,—ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1955 ਦੇ ਪੱਤਰ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 276.

ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ (1940 ਦਾ ਐਕਸ) - ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 17 - ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ- ਕੀ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ - ਵਿਚੋਲੇ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕੋਰਸ- ਬਿੰਦੂ, ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲਗੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਵਿਚੋਲੇ ਕੋਲ।

ਪ੍ਰਿੰਸ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਕੈਂਸਲ ਵਿੱਚ ਜੀ. ਜੀ. (1)

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਸਰਾ ਪੱਖ ਸਾਲਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲਸ, ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਕੋਲ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਕੋਲ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕੋਰਸ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜੇ ਧਿਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਪਰ ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲਸੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਨਹੀਂ

ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਾਂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼, ਤਾਂ ਉਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲੈ ਸਕਣ ਕਿ ਉਹ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ, ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖੁਦ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖੁਦ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਵਾਰਡ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਵਾਰਡ ਬਣਾਉਣਾ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰਾਂ ਕੋਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ। *omnia praesumuntur rite esse acta* ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਘਟੀਆ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਅਵਾਰਡ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਲਸ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਯਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕ੍ਰਿਸਟੋਫਰ ਬ੍ਰਾਊਨ, ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਜੇਨੇਸੇਨਸ਼ਾਫਟ ਓਸਟੇਰੇਈ- ਚਿਸਰ ਵਾਲਡਬੇਸਾਈਜ਼ਰ ਹੋਲਜ਼ਵਿਰਟ
(11- ਨਿਰਭਰ).

ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ 1953 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੰਬਰ 46-ਡੀ ਦੀ ਕੇਸ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ 29 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1955 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੈਟਰਜ਼ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਤਹਿਤ ਲੈਟਰਜ਼ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 26 ਫਰਵਰੀ, 1953 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਸਬ-ਜੱਜ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਡੇਟੀ ਅਲ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 1940 ਦਾ X.

ਕੇ.ਸੀ. ਚੋਪੜਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ।

ਆਈ. ਡੀ. ਦੁਆ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ।

ਫੈਸਲਾ

ਬਿਸ਼ਨ ਨਾਰਾਇਣ, ਜੇ.- 27 ਜਨਵਰੀ, 1949 ਨੂੰ 10, ਡਬਲ ਫਾਟਕ ਰੋਡ, ਕਿਸ਼ਨ ਗੰਜ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਥ ਪ੍ਰਾਣਨਾਥ ਦੇ ਇਕਲੋਤੇ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਥ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਾਲ ਮੂੰਗ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਦਾਲ ਮੂੰਗ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੁਪਏ ਰੋਕ ਲਏ। 16,585 ਹੋਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮਾਂ ਤੋਂ ਹਰਜਾਨੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਥ ਨੇ ਹਰਜਾਨੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਦੇਵਦਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 15 ਦਸੰਬਰ, 1951 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗਿਰਧਾਰੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਲਸ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਾਲਸ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਥ ਨੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਜਨਰਲ ਸ਼ਰਤਾਂ

ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ 19 ਦਸੰਬਰ, 1951 ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 21 ਇਸ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਲਾਗੂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਕੱਤਰ, ਖੁਰਾਕ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਲਸ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਬਾਡੀ ਹੋਰ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੈਫਲੈਟ ਡਬਲਯੂ.ਐੱਸ.ਬੀ. ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਆਮ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਲਸ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 133. ਫਿਰ ਵੀ ਗਿਰਧਾਰੀ ਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਸਾਲਸ ਵਜੋਂ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਕ ਧਿਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਲਸ ਨੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। 15 ਜਨਵਰੀ, 1952 ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੋਮ ਨਾਥ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਲਾਗਤਾਂ ਸਮੇਤ 16,585 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਇਸ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 26 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਮਈ, 1952, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 21 ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸਾਲਸ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਮ ਨਾਥ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਨੁਕਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 21 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ (2) ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਇਸ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਬਿੰਦੂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦਾਲ ਮੂੰਗ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-

"ਜਿੱਥੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਆਮ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਭਿੰਨ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ।"

ਇਸ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 11 ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸਕੱਤਰ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਖੁਰਾਕ ਮੰਤਰਾਲੇ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਆਮ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਰੇਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਅੰਪਾਇਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ

ਧਾਰਾ 11 ਨਾਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਾਬਕਾ ਧਾਰਾ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਵਾਦਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 21 ਵਿਵਾਦ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਾਲਸ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਲਸ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਬੈਠਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਲਸ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਨੂੰਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਾ ਕਿ ਸਾਲਸ ਦੇ ਨਾਲ, — *ਪ੍ਰਿੰਸ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਜੀ. ਜੀ. ਇਨ ਕੋਂਸਲ (1)*। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ *ਏ. ਐਮ. ਮੇਅਰ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਗੋਰਧਨਦਾਸ ਸਾਗਰਮੂਲ (2)* 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ *ਪ੍ਰਿੰਸ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਕੇਸ (1)* ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਜ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਿਰਣਾ *ਕ੍ਰਿਸਟੋਫਰ ਬ੍ਰਾਊਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਜੇਨੇਸੇਨਸਾਫਟ ਓਸਟਰਰੀਈਜ਼ਰ ਵਾਲਡਬੇਸਿਟਜ਼ਰ ਹੋਲਜ਼ਵਿਰਟ (1)* ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਡੇਵਲਿਨ ਜੇ. ਨੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ 693 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ— “ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਲਸੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਸਰਾ ਪੱਖ ਸਾਲਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲਸ, ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਕੇਲ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਕੇਲ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ। ਹੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ। ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕੋਰਸ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜੇ ਧਿਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਪਰ ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲਸੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਾਂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼, ਤਾਂ ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ, ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ,

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖੁਦ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖੁਦ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਬੋਲ ਤੋਂ ਜੋ ਇੱਕ ਮੁਦਈ ਉੱਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੈ ਕਿ ਅਵਾਰਡ ਬਣਾਉਣਾ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰਾਂ ਕੋਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ। *omnia praesumuntur rite esse acta* ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਘਟੀਆ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਅਵਾਰਡ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਲਸ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਯਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਪੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਫਾਲਸ਼ਾ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਫਾਲਸ਼ਾ, ਜੇ.

(1) 1953, ਡਬਲਯੂ.ਆਰ. 689.

(1) 1953, ਡਬਲਯੂ.ਆਰ. 689.

(1) 1953, ਡਬਲਯੂ.ਆਰ. 689.

(1) 1953, ਡਬਲਯੂ.ਆਰ. 689.

(1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1955 ਪੁੰਜ। 240

(2) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1951, ਐਸ.ਸੀ. 9

Atul Sharma

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਕ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।